

Jak Abrahám Boha porazil? Jak jej učinil obětí jeho vlastního milosrdenství? Izák je připoután k oltáři a jeho otec nad něj pozvedá nůž, aby jej ve své věrnosti přinesl Bohu jako oběť. Protože tato oběť má být vykonána na hoře Moria, na které bude později vybudován chrám, otevírá se Izákově na chvíli budoucnost. Izák vidí, jak bude chrám zbořen a zase znovu postaven. Tím se stává příběh jednotlivce rázem historií Izraele. Dostává nejen historickou, ale i metafyzickou dimenzi. Neboť pro nás křesťany je tento obraz zkázy a obnovení chrámu nepřehlédnutelným předobrazem smrti a zmrtvýchvstání Ježíše. Izákův osud není tedy jen osudem Izraele, je také a vždycky bude i osudem naším.

Wiesel komentuje: „A v okamžiku nejvyšší zkoušky Izák najednou pochopí, že to, co se děje jemu, se přihodí i jiným; že tento příběh nikdy neskončí, že ho jeho děti budou prožívat i v budoucnu.“

Otcem izraelského lidu, a dokonce celého Božího lidu, se tu nestává Abrahám, ale jeho syn Izák, kterého vydal k oběti. Ne jako obětovaný, ale jako ten, který přežil všechny útrapy, úzkosti a hrůzy: „Naše pozornost se teď soustřeďuje na Izáka, ležícího na oltáři. Hledíme na něj spolu s Abrahámem, který se mu dívá do očí, pláče a jeho slzy kanou na oči jeho syna, zanechávající v nich stopu, kterou už nic nesmaže. Pláče tak, až mu nůž vyklouzne z ruky a spadne na zem. Tehdy, teprve tehdy vzkřikne Abrahám hrůzou; a teprve tehdy roztrhne Bůh nebesa a Izák spatří neviditelné svatyně Stvoření a zástupy hořekujících andělů: ‚Hledte, vrah je sám, stejně jako je sám i ten, jehož má zabít.‘ Všechny světy ve všech nebeských sférách kypí a vřou. Izák je ústředním bodem všehomíra. Nesmí, nesmí zemřít, právě teď a takto. A také nezemře. Z nebes zazní andělský hlas: ‚Nedotýkej se svého syna, Abraháme, Izák musí žít.‘“

Vykupující poselství přišlo na poslední chvíli – ale Abraháma ještě dlouho nevykoupí. Anděl mu má sdělit, že není vyslán ďáblem, že to celé nebyla jen ošklivá lest, nic než další úhybný manévř, který měl zlomit Abrahámovu věrnost a překazít Boží plán: „Bůh mi nařídil, abych obětoval syna, ať to tedy odvolá sám, bez prostředníka.“ Tady musí Bůh nově Abrahámovi ustoupit – a nakonec je to Bůh sám, kdo Abrahámovi zakazuje dotknout se syna Izáka.

Podruhé vítězí Abrahám nad Bohem, ale ještě se s tím nespokojí. Abrahám připomíná Bohu jeho slib, že jeho potomstvo bude početné jako hvězdy na nebi a písek v moři. A potom brání své potomstvo: „Tak vidíš, Pane,“ řekl Abrahám hodně nahlas, „právě před chvílí bych tě býval mohl upozornit, že tvůj příkaz odporuje tvému slibu; potlačil jsem však bolest a neřekl jsem nic. Na oplátku si přeji, abys mi slíbil následující: Až budou moje děti a děti mých dětí po mnoha generacích jednat proti tvému zákonu a proti tvé vůli, nic neřekneš.“ „Budiž,“ svolil Boží hlas. „Stačí, když budou vyprávět tento příběh. A všechno jim odpustím.“

„... a všechno jim odpustím.“ Neslyšíme tu – jakoby pokračování a potvrzení prosby Abrahámovy k Bohu, aby odpustil všem jeho potomkům – Ježíšova slova na kříži: *Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí?* Není to odkaz Ježíšovy věrnosti jeho židovskému lidu a Otcovu milosrdenství, které je bez hranic a bez konce?

Michael Marsch – *Uzdravení skrze Bibli*

Prameny, odkazy

Meinrad Limbeck – Evangelium sv. Marka – Malý stuttgartský komentář;

Silvano Fausti – Nad evangeliem podle Marka; František Kubenka – www.biblickedilo.cz

Vydává Pastorační středisko brněnské diecéze jako součást diecézního biblického programu *Vezmi a čti*. Ke stažení na www.vezmiacti.cz.

2. neděle postní – cyklus B

4. března 2012

²Ježíš vzal s sebou Petra, Jakuba a Jana a vyvedl je na vysokou horu, aby byli sami. A byl před nimi proměněn. ³Jeho oděv zářivě zbledl – žádný bělič na zemi by ho nedovedl tak vyblít. ⁴Zjevil se jim Eliáš s Mojžíšem a rozmlouvali s Ježíšem. ⁵Petr se ujal slova a řekl Ježíšovi: „Mistře, je dobře, že jsme tady. Máme udělat tři stany: jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi?“ ⁶Nevěděl totiž, co by měl říci; tak byli ustrašení. ⁷Tu se objevil oblak a zastínil je. Z oblaku se ozval hlas: „To je můj milovaný Syn, toho poslouchejte!“ ⁸Když se rozhlédli, najednou u sebe neviděli nikoho jiného, jenom samotného Ježíše. ⁹Když sestupovali s hory, přikázal jim, aby nikomu nevypravovali o tom, co viděli, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých. ¹⁰Toho slova se chytili a uvažovali mezi sebou, co to znamená „vstát z mrtvých“.

Mk 9,2-10

Úvod k meditaci

Ježíš nechává apoštoly pár dní poprat se s myšlenkami o utrpení (tomuto úryvku předchází první předpověď utrpení Mk 8,30n.). Možná i my jsme zahleděni do svého zklamání nad tím, jak se věci v nás i kolem nás mění podle scénáře jiného, než je ten náš. Tato neútěcha pročišťuje naše touhy a vlévá do srdce velikou touhu po Bohu jako jediném zdroji světla.

Přijměme Ježíše jako Boha. Třebaže je nám tak blízký, je to Bůh! Mějme hlubokou úctu k Bohu, nejen naslouchejme a nejen se kochejme vznešeností jeho myšlenek, pravd a skutků. Jeho slovo proměňujeme v život poslušností – *toho poslouchejte*.

Výklad biblického textu

Kontext: Tyto verše jsou myšlenkovým středem Markova evangelia.

v. 2: *Po šesti dnech vzal Ježíš...* – Počítáno od Petrova mesiášského vyznání, tedy sedmý den, den Hospodinův, den nového začátku. Je to jediný přesný časový údaj ve veřejném působení Ježíšově, jinak Marek používá obvyklé spojení *hned poté*. Proměnění je zde přirovnáváno k šestidennímu pobytu Mojžíše na Sinaji (Ex 24,15-16).

Vzal s sebou Petra, Jakuba a Jana – Tři učedníci, kteří předtím byli jako jediní svědky vzkříšení Jairovy dcery a budou svědky jeho utrpení v Getsemanské zahradě.

na vysokou horu – Pozoruhodné je, že není uvedeno místo proměnění. To, že je tak významná hora beze jména, spíše ukazuje na význam události než na nadmořskou výšku hory. Byl to snad Hermon, vysoký 2760 m, jehož zasněžené vrcholky ční nad krajinou a v jehož blízkosti se Ježíš se svými učedníky občas zdržoval? Nebo hora Tábor? Nevíme.

**T ý d e n
s B o ž í m
s l o v e m**

1. čtení:
Gn 22,1-2.9a
.10-13.15-18

2. čtení:
Řím 8,31b-34

Evangelium:
Mk 9,2-10

Srovnání:

Mt 17,1-9

Lk 9,28-36

2 Petr 1,17-18

Mk 5,37; 13,3

Mk 1,11

Žl 2,7

Dt 18,15

Mk 8,30

Mt 17,10-13

Mal 3,23-24

Žl 22,1-18

Iz 53,3

Další texty v týdnu

Po: Dan 9,4b-10; Lk 6,36-38

Út: Iz 1,10.16-20; Mt 23,1-12

St: Jer 18,18-20; Mt 20,17-28

Čt: Jer 17,5-10; Lk 16,19-31

Pá: Gn 37,3-4.12-13a.17b-28;

Mt 21,33-43.45-46

So: Mich 7,14-15.18-20;

Lk 15,1-3.11-32

v.3: *oděv zářivě zbělel* – Nejde o odstín barvy, ale o to, že bílý oděv je znakem království. Jsme zde svědky nadpozemské skutečnosti.

v.4: Nikde není uvedeno, podle čeho poznali Eliáše a Mojžíše. Mojžíš byl představitelem Zákona a Eliáš představitelem proroků; oba měli vidění Boží slávy na hoře; hrob ani jednoho z nich nebyl nalezen (Dt 34,5-6, 2 Král 2,11).

v.5: *je dobře, že jsme tady* – Je dobré být s proměněným Ježíšem. V něm celé stvoření dospívá ke *kráse* (*dobru* – v hebrejštině stejné slovo), kterou mu dal Bůh na počátku při stvoření (Gn 1,4.10.12.18.21.31).

v.7: Na hoře Proměnění nezahalil oblak jen Ježíše a jeho nebeské průvodce, ale také učedníky. Symbolicky tak spojil nebe se zemí a potvrdil společenství učedníků s Ježíšem prostřednictvím Slova. Oblak je přístupný a zároveň neproniknutelný, a tak umožňuje styk s Bohem, aniž by ho člověk viděl tváří v tvář, což by znamenalo smrt. Oblak označuje přítomnost Ducha Svatého. Sv. Tomáš Akvinský mluví o zjevení Nejsvětější Trojice: „Zjevila se celá Trojice: Otec v hlasu, Syn v člověku, Duch v zářivém oblaku.“

Na hoře Proměnění Bůh říká: *Toho poslouchejte*. Je to druhé Otcovo svědectví o Ježíšovi. První se událo při křtu v řece Jordánu (Mk 1,11).

v.10: *vstát z mrtvých* – Učedníkům zdaleka nebylo jasné, co to znamená. Věřili ve všeobecné vzkříšení na konci času, ale vztáhnout to konkrétně na Ježíše, to nedokázali.

K tématu

Příkaz *poslouchejte ho!* je plný Boží autority, ale též Boží lásky k člověku. Poslouchat Ježíše totiž není pouze povinnost, ale je to i milost, výsada, dar. On je pravda – budeme-li ho tedy následovat, nezmýlíme se; on je láska – stará se pouze o naše dobro. Ježíš k nám promlouvá především skrze naše svědomí. To samo o sobě však nestačí. Naše svědomí potřebuje být osvíceno a podpíráno evangeliem a učením církve, která je dnes oním obvyklým místem, kde k nám promlouvá Ježíš skrze tradici a učitelský úřad následníků apoštolů.

Raniero Cantalamessa – Biblické inspirace

Abrahám vůbec nevěděl, kam jde. Jeden výklad říká, že se ďábel proměnil v divokou řeku, aby Abraháma svedl z cesty. Když Abrahámovi a Izákovi sahala voda až po krk, chválili a velebili Boha. Abrahám volal: „Pane, jestliže se utopíme, kdo potom bude zvěstovat tvé jméno?“ A řeka se rozplynula, takže mohli pokračovat dál přímou cestou. Text dále praví: *Třetího dne, když Abrahám zdvihl oči, uviděl zdaleka to místo*. Sören Kierkegaard říká, že tyto tři dny byly delší než ony čtyři tisíce let, které nás od dané události dělí. Abrahám se tedy zdaleka dívá na to místo. Zanechává tam služebníky s oslem a říká jim: *Já s chlapcem půjdeme tamhle, abychom se klaněli*. Dříví k zápalné oběti nakládá Abrahám na syna Izáka, sám nese oheň a nůž.

A tak oba dva šli spolu. Jistý výklad objevuje v hebrejském výrazu pro spolu jedno písmeno, které tam nemuselo být. Ale nic v Písmu není nadbytečné – nic není náhoda. V tomto jednom písmenu tak výklad vidí přítomnost Boha, aby Abraháma a Izáka utěšil v jejich strašně opuštěnosti. Gramaticky je to správně. Překlad by pak zněl: *A tak šli oba dva s NĚM*. Ale i tato útěcha, že s nimi jde ten, který jediný může pochopit nepochopitelné a snést nesnesitelné, i tato útěcha je paradoxní, ne-li kontroverzní. Bůh Abraháma tak miluje, že od něho žádá břemeno samoty, kterou nese jen On. Podle jednoho výkladu říká Bůh Abrahámovi: *Já jsem sám a ty jsi sám, doslovně přeloženo: Já jsem jediný pro sebe samého a ty jsi jediný pro sebe samého*.

(...) Ve svém zoufalém úsilí si vymyslí ďábel ještě jeden zvlášť zlý kousek, aby vystavil Abrahámovu věrnost zkoušce. Ďáblova lest spočívá v tom, že Abrahámovi poví pravdu: Obětování Izáka se neuskuteční. Bůh jej zachrání. Abrahám tedy nemusí připravovat oltář a dříví k zápalné oběti, může zase odejít. Ale Abrahám nejde. Proč? Proč Abrahám s úlevou neodchází? Výklad říká: Abrahám věděl, že mezi Božími a jinými zkouškami je rozdíl. Satan se pokouší nám zkoušky ulehčit – Bůh ne.

Když se Bůh a Abrahám tak velmi milovali, ptá se jiný výklad, proč potom tyto zkoušky a tyto útrapy? Protože od silných je Bůh vyžaduje, zní odpověď, slabí by je nesnesli. Ale proč vytrvale zůstávají až do konce, když Bůh přece dávno zná východisko? ptá se jiný výklad. A odpověď: Ano, Bůh zná východisko, ale člověk je nezná.

Abrahám ví, co je ve hře: Nejen život Izákův, ale také život Boží – a s životem Božím i jeho vlastní život, život Abrahámův. Abrahám ví, že obětí svého syna obětuje celé své poznání Boha a ještě víc: svou víru v Boha. Jestliže syn Izák zemře Abrahámovou, otcovou rukou, komu má potom Abrahám ještě předat svou víru v Boha? Jak má potom Bůh ještě dál žít v srdci člověka, když už v něho žádný člověk nebude věřit? Abrahámová úzkost už těžko může být tísnivější a ničivější: Žil jsem tedy marně, nadarmo jsem trpěl a zbytečně jsem způsobil utrpení. Elie Wiesel píše: „Tato zkouška je dvojnásobná. Bůh zkouší Abraháma, ale zároveň zkouší Abrahám Boha. Jako by mu říkal: Nevěřím ti, Hospodine; podřídím se tvé vůli a uvidíme, zda zajdeš tak daleko, uvidíme, zda něco takového dopustíš, uvidíme, zda budeš mlčet, až bude v sázce život mého syna – který je zároveň tvým synem.“

Zůstává další otázka, na kterou se jen těžko hledá odpověď: Proč Abrahám svému synu Izákovi nic neřekl? Proč nechává otec napětí obou dojít až do krajnosti – bez jediného slova svému synovi? Protože pokyn k obětování Izáka byla záležitost mezi Bohem a Abrahámem, netýkala se nikoho jiného, ani Izáka, odpovídá Wiesel.

Toto napětí, které každým němým gestem otce a syna ještě vzrůstá, je nesnesitelné. Je nesnesitelné nejen kvůli jejich nemluvnosti – vždyť Izák se ptá otce, když společně rovnají hranici, kde je ovce k celopalu, a dostává výstižnou odpověď: Bůh si svou oběť sám vyhlédne. Ne, vlastní napětí, které výklady stupňují až prasknutí, je napětí mezi radikální osamoceností otce a syna v jejich společném osudu na straně jedné a jejich právě tak absolutní sounáležitostí a spojitostí na straně druhé. Ale nejen to. Právě tak osamocený je přítom Bůh – a právě tak nerozdělitelně je s nimi Bůh spojen. Elie Wiesel píše: „Otec a syn tedy půjdou společně, jeden aby spoutal, druhý aby byl spoután, jeden aby vraždil, druhý aby se nechal zavraždit, sdílející tutéž náklonnost k témuž Bohu, odpovídající na stejnou výzvu: jejich společným darem bude oběť. Otec a syn si nikdy nebyli bližší. (...) Abrahám a Izák jsou si rovni i navzdory rolím, které je staví proti sobě, činíce z jednoho obětí a z druhého obětujícího. Či obětí je však Abrahám? Obětí Boha? Klíčovým slovem je i v tomto případě *jachdav* – *spolu*: spolu jsou obětí. Spolu nesou oheň, dřevo; spolu budují oltář.“

A toto *spolu* také vždy znamená s NĚM. Ale jak se může sám Bůh stát obětí? Či obětí? Bůh se stává Abrahámovou obětí, říká jeden výklad. Ale jak? Skrze Abrahámovu věrnost! „Ano, Abrahám byl skutečně milosrdný; ani ne tak vůči Izákovi, jako vůči Bohu. Mohl jej usvědčit a obžalovat; neudělal to však. Tím, že se během cesty i později podřídil jeho vůli, podal důkaz o své víře v Boha a o jeho milosrdenství. Abrahám tuto partii vyhrál a – jak praví komentář – Bůh má radost, je-li poražen svými dětmi.“